

Småskrifter

Bogen

En række mindre hæfter i skolens bibliotek er så uanselige, at de knapt nok fortjener betegnelsen "bog", men snarere burde kaldes "småskrifter". På et tidspunkt har man besluttet at samle sådanne i kassetter, uden at de for så vidt har noget fælles overordnet tema.

51 sådanne hæfter finder i tre pap-kassetter. Det drejer sig om officielle publikationer såsom **love**, **bekendtgørelser**, trykte udgivelser af **internationale traktater** og ikke mindst **debatindlæg**. Alle daterer de sig tilbage til midten af det 19. århundrede, nærmere betegnet årene mellem **1831** og godt og vel **1863**, d.v.s. kort før den skæbnesvangre krig i **1864**, hvor hele hertugdømmet Slesvig et par år senere blev indlemmet som provins i Kongeriget Preussen, fra 1871 i Kejserriget Tyskland. Hovedvægten ligger på tryksager fra tiden mellem de to slesvigske krige, **1850-1864**. Rent indholdsmæssigt afspejler de en bred vifte af emner, der tilsammen giver et ejendommeligt indblik i livet i hine tider.

Decideret "natbordslæsning" kan man dog ikke kalde dem. De fleste er skrevet med "krøllede", d.v.s. "gotiske", bogstaver – nogle er på dansk, andre på tysk, nogle på begge sprog. Alligevel udgør de under ét et **enestående nedslag i en konkret historisk virkelighed**, nemlig tiden, da dansk og tysk tørnede sammen i grænselandet. Men indrømmes skal det, at de nok mest er af interesse for eksperten i forbindelse med studier i denne skelsættende periode i dansk og sønderjysk historie.

Forfatteren

Nogle af skrifterne er **officielle akter** – "love", "forordninger", "regulativer", "anordninger" m.m., hvor "forfatteren", "udstederen" er en eller anden offentlig instans. Ja, sågar er et par såkaldte "provisoriske (d.v.s. midlertidige) patenter" kommet med. De drejer sig ikke (hvad man måske skulle tro) om retten til at udnytte en eller anden opfindelse, men derimod om generelle meddelelser af

rettigheder og pligter i særlige anliggender. Et par stykker er udstedt i Skodsborg (nord for København, den daværende kong **Frederik VII's** yndlingsresidens). Med i samlingen hører naturligvis også "Le Traité de Londres" – den vigtige Londontraktat af **8. maj 1852** på fransk (det internationale diplomatsprog), der bl.a. gjorde den senere **Christian IX** af Glücksborg til den retmæssige tronarving efter den barnløse kong **Frederik VII** (billedet til venstre).

Andre skrifter er af rent **agitorisk art**. Titelne taler for sig selv: "Hvem er Skyld i Krigen mellem Danmark og Tydskland?" skriver således "en Dansker" i **1849**. "Hele Slesvig eller Krig; ingen ny Vaabenstilstand!" lyder opråbet fra "en Holstener", ligeledes fra **1849**. En særlig perle er **H. A. Krügers** skrift fra **1863** *Mit Forslag til Grundlov for Danmarks Riges Fællesanliggender*. **Krüger**, der har givet navn til den stille villavej skråt over for skolens indkørsel på Christiansfeldvej i dag, var – ikke mindst i årene efter **1864** – en af de store i kampen for danskhedens bevarelse i Sønderjylland.

Baggrunden

Det er velkendt, at vore dages Haderslev Katedralskole i **1800-tallet** havde samme omtumlede skæbne som det omgivende samfund. Det gjaldt specielt årene før, under og efter de slesvigske krige. Imellem de to krige **1850-1864** var **skolen dansk**: "Danske" lærere, stort set dansksprogede elever og en undervisning, der stort set fandt sted efter samme regler og havde samme formål som i de "rigsdanske" områder nord for Kongeåen.

Vigtigt var det, at skolen – officielt og i egne og omgivelsernes øjne – var en såkaldt **dannelsesinstitution**. Dengang var "dannelsen" ikke mindst af national art. Skolens fornemste opgave var at befæste danskheden, ikke bare på skolen, men så sandelig også i byen, ja, hele landsdelen. Ikke mindst lærerne skulle derfor kunne snakke med om dansk sprog, dansk "ånd" og dansk kultur: Det handlede ganske enkelt om "**Danmark til Ejderen**" – et mål, der i **1854** kom til udtryk i skolens nye motto: *Patriae et literis*, "For Fædrelandet og Lærdommen".

I den virkelighed var det naturligvis ikke ligegyldigt, at man **fulgte grundigt med i tidens politiske udvikling**, herunder hvad nyt lovstof, der fremkom. I dag foregår den slags ved at man går på nettet og orienterer sig om regler og lovstof fra de højere magter. Dengang skete det ikke mindst ved, at skolen fik tilsendt materiale, der skønnedes relevant. Det er derfor, at vi på skolen stadig den dag i dag kan studere det i skolens bibliotek.

Ingen anden nuværende dansk skole må formodes at råde over en så **unik samling fra den sønderjyske historie!**